

[4106] – 102

Seat
No.

M.A. (Semester – I) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Compulsory : Problems in Indian Epistemology
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** 1) **All** questions are **compulsory**.
2) **All** questions carry **equal** marks.
3) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Answer in **500** words : **20**

What is Jñāna according to Nyaya ? Distinguish between Jñāna and Pramā.
Explain the kinds to pramānas.

OR

Explain fully Mimāṃsākas theory of error (Khyativāda).

2. Answer in **500** words : **20**

Elaborate Buddhist concept of Sad-hetu and Vyāpti.

OR

Explain fully Paratāh Prāmānyavāda of Nyaya.

3. Answer in **250** words each (**any two**) : **20**

- 1) Explain in brief purvamimāṃsā's approach to nature and classification of Pramānas.
- 2) Elaborate fully Nyaya views on nature and kinds of Pratyakṣa.
- 3) Explain Jaina concept and classification of anumāna.
- 4) Is it possible to reduce sabda and arthapatti pramānas to other Pramānas ?
Explain.

P.T.O.

4. Write notes on **any four** in **100 words each** :

20

- 1) Pramāna-Vyavasthā
- 2) Anirvac'aniyakyāti
- 3) Sad-hetu according to Nyaya
- 4) Svatah Prāmānya of Mimāṃsa
- 5) Nirvikalpaka Pratyakṣa of Buddhist
- 6) Pararthānamāna.

मराठी रूपांतर

- सूचना :**
- १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - २) सर्व प्रश्नांता समान गुण आहेत.
 - ३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - ४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. ५०० शब्दांत उत्तर द्या :

२०

न्यायदर्शनानुसार ज्ञान म्हणजे काय ? ज्ञान आणि प्रमा यातील भेद स्पष्ट करून प्रमाणांचे प्रकार सांगा.

किंवा

मीमांसादर्शनाचा ख्यातिवाद सविस्तर स्पष्ट करा.

२. ५०० शब्दांत उत्तर द्या :

२०

बौद्धांची सद्-हेतू आणि व्याप्तीची संकलना विशद करा.

किंवा

न्याय दर्शनाचा परतः प्रामाण्यवाद सविस्तर स्पष्ट करा.

३. कोणताही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तरे द्या. २०
- १) प्रमाणांचे स्वरूप व वर्गीकरण यांविषयी मीमांसा दर्शनाचे मत थोडक्यात स्पष्ट करा.
- २) न्याय दर्शनानुसार प्रत्यक्ष प्रमाणाचे स्वरूप आणि प्रकार सविस्तर विशद करा.
- ३) जैन दर्शनानुसार असुमानाचे स्वरूप आणि वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- ४) शब्द आणि अर्थापत्ती ही प्रमाणे इतर प्रमाणांत समाविष्ट होऊ शकतात का ? स्पष्ट करा.
४. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा द्या : २०
- १) प्रमाण-व्यवस्था
- २) अनिर्वचनीयख्याती
- ३) न्यायदर्शनानुसार सद्-हेतू
- ४) मीमांसा दर्शनाचे स्वतः प्रामाण्य
- ५) बौद्धांचे निर्विकल्पक प्रत्यक्ष
- ६) परार्थानुमान.
-

[4106] – 106

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – I) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Saints of Maharashtra
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *All questions carry equal marks.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any one** of the following (**500** words) :

a) Discuss in detail the salient features of Bhakti movement. State its Socio-Cultural impact. 20

OR

b) Explain fully Jnanesvara's views regarding knowledge. 20

2. Answer **any one** of the following (**500** words) :

a) What is the place of Tukaram in the tradition of Saints in Maharashtra ?
Discuss in detail. 20

OR

b) Write an essay on Ramadasa's Social Philosophy. 20

3. Answer **any two** of the following (**250** words) : 20

1) State Chakradhara's views on pramanas.

2) Explain the nature of reality according to Jnanesvara.

3) Bring out the significance of Tukarama's concept of Santa.

4) Discuss Ramadasa's concept of Ninefold Bhakti.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** of the following (100 words) :

20

- 1) Chakradhara's concept of Moksa
- 2) Jnanesvara's concept of Bhakti
- 3) Tukarama's approach to Vedic and Upanisadic philosophy
- 4) Purusartha concept (Ramdas)
- 5) Acaradharma
- 6) Jnanesvara's views on Ajnana.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा (५०० शब्द) :

अ) भक्ती चळवळीच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची सविस्तर चर्चा करा. तिचा सामाजिक-सांस्कृतिक परिणाम सांगा.

२०

किंवा

ब) ज्ञाना विषयीचे ज्ञानेश्वरांचे विचार पूर्णतः स्पष्ट करा.

२०

२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा (५०० शब्द) :

अ) महाराष्ट्रातील संत परंपरेत तुकारामांचे स्थान काय आहे ? सविस्तर चर्चा करा.

२०

किंवा

ब) रामदासांच्या सामाजिक तत्त्वज्ञानवर निबंध लिहा.

२०

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (२५० शब्द) : २०
- १) प्रमाणा बाबतचे चक्रधरांचे विचार सांगा.
 - २) ज्ञानेश्वरांच्या मतानुसार सत् चे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - ३) तुकारामांच्या संत संकल्पनेचे औचित्य स्पष्ट करा.
 - ४) रामदासांच्या नवविधा भक्ती संकल्पनेची चर्चा करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा लिहा (१०० शब्द) : २०
- १) चक्रधरांची मोक्ष संकल्पना
 - २) ज्ञानेश्वरांची भक्ती संकल्पना
 - ३) वेदिक आणि उपनिषदिक तत्त्वज्ञानाबाबतची तुकारामांची भूमिका
 - ४) पुरुषार्थ संकल्पना (रामदास)
 - ५) आचारधर्म
 - ६) ज्ञानेश्वरांचे अज्ञानसंबंधीचे विचार.

[4106] – 107

Seat
No.

M.A. (Semester – I) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Traditional and Propositional Logic
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B.: i) Attempt **all** questions.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Answer in **500** words :

i) What is opposition of propositions ? Explain the traditional square of opposition. **20**

OR

ii) State all the rules of valid syllogism and elaborate the rules regarding the quality of propositions. **20**

2. i) a) Distinguish between truth and validity. **5**

b) Decide with the help of either Truth-table, shorter-truth-table or Truth-tree method whether following are tautologous, contradictory or contingent (**any three**) : **15**

i) $(p \supset \sim p) \vee (p \cdot \sim p)$

ii) $(p \supset q) \equiv (\sim p \supset \sim q)$

iii) $[(p \supset q) \equiv (q \supset r)] \supset (r \supset p)$

iv) $(p \vee q) \supset (\sim q \cdot \sim p)$

OR

ii) Prove the validity of following arguments with the help of either direct, conditional/proof or indirect proof (**any four**) : **20**

i) $C \cdot / \therefore D \supset C$

ii) $(Q \vee R) \supset S / \therefore Q \supset S$

iii) $E \supset F$

$E \supset G / \therefore E \supset (F \cdot G)$

P.T.O.

$$\text{iv) } E \supset F$$

$$G \supset F / \therefore (E \vee G) \supset F$$

$$\text{v) } O \supset (P \supset Q)$$

$$P \supset (Q \supset R) / \therefore O \supset (P \supset R)$$

$$\text{vi) } A \vee (B \cdot C)$$

$$A \supset C \quad / \therefore C$$

3. Answer **any four** of the following :

20

i) Explain the nature and scope of logic.

ii) Explain with illustrations the nature of conversion as a form of immediate inference.

iii) Explain the nature of truth-table method as a decision procedure.

iv) Prove the invalidity of following invalid arguments :

$$\text{a) } \sim K \supset L \quad / \therefore K \supset (L \vee M)$$

$$\text{b) } \sim S \supset T$$

$$S \supset T \quad / \therefore T.$$

4. Write notes on **any four** in **100** words :

20

i) Distribution of terms.

ii) Traditional classification of propositions.

iii) Moods of syllogism.

iv) The rule of Indirect Proof (I.P.)

v) Propositional variables and propositional constants.

vi) Special rules of any one figure of categorical syllogism.

मराठी रूपांतर

- सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडवावेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
iii) मूळ इंग्रजी पत्रिकाही पहावी.

१. ५०० शब्दांत उत्तर द्या :

20

i) विधान विरोध म्हणजे काय ? पारंपरिक विधान विरोध सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ii) युक्त संविधानाचे सर्व नियम सांगून त्यापैकी विधानांच्या गुणांसंबंधीचे नियम स्पष्ट करा.

२. i) अ) सत्यता आणि युक्तता यातील फरक स्पष्ट करा.

5

ब) पुढील विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य किंवा नैमित्तिकतया सत्यासत्य आहेत हे सत्यता कोष्टक, लघुसत्यता कोष्टक किंवा सत्यता वृक्ष पद्धतीने ठरवा (कोणतेही तीन) :

15

1) $(p \supset \sim p) \vee (p \cdot \sim p)$

2) $(p \supset q) \equiv (\sim p \supset \sim q)$

3) $[(p \supset q) \equiv (q \supset r)] \supset (r \supset p)$

4) $(p \vee q) \supset (\sim q \cdot \sim p)$

किंवा

ii) Prove the validity of following arguments with the help of either direct, conditional/proof or indirect proof (any four) :

20

1) $C \cdot / \therefore D \supset C$

2) $(Q \vee R) \supset S / \therefore Q \supset S$

3) $E \supset F$

$E \supset G / \therefore E \supset (F \cdot G)$

4) $E \supset F$

$G \supset F / \therefore (E \vee G) \supset F$

$$5) O \supset (P \supset Q)$$

$$P \supset (Q \supset R) / \therefore O \supset (P \supset R)$$

$$6) A \vee (B \cdot C)$$

$$A \supset C / \therefore C$$

३. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे द्या :

20

i) तर्कशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

ii) अव्यवहित अनुमानाचा एक प्रकार म्हणून परिवर्तनाचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.

iii) एक निर्णय पद्धती म्हणून सत्यता-कोष्टक पद्धती स्पष्ट करा.

iv) पुढील अयुक्त युक्तिवादांची अयुक्तता सिद्ध करा :

$$अ) \sim K \supset L / \therefore K \supset (L \vee M)$$

$$ब) \sim S \supset T$$

$$S \supset T / \therefore T.$$

४. कोणत्याही चारांवर टीपा द्या :

20

i) पदांचे वितरण

ii) विधानांचे पारंपरिक वर्गीकरण

iii) संविधानाचे प्रकार (Moods)

iv) अप्रत्यक्ष सिद्धांतेचा नियम

v) विधान चर आणि विधान अचर

vi) निरूपाधिक संविधानाच्या कोणत्याही एका आकृतीचे (Figure) नियम.

[4106] – 201

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Compulsory : Problems in Western Epistemology
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer in **500** words : **20**

Examine scepticism as an epistemological position.

OR

Elaborate fully pragmatic theory of truth.

2. Answer in **500** words : **20**

Explain rationalists' approach to knowledge.

OR

Elaborate the principle of verifiability of meaning.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**

1) Explain the significance of Plato's distinction between knowledge and opinion.

2) Elaborate foundational approach to knowledge.

3) Explain the views of representative realism regarding perception.

4) Elaborate use theory of meaning.

P.T.O.

4. Write notes on **any four** in **100** words **each** :

20

- 1) Gettier's problem of knowledge
- 2) Limitations of coherence theory of truth
- 3) Phenomenalism
- 4) A priori and a posteriori propositions
- 5) Direct Realism
- 6) Denotative theory of meaning.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. ५०० शब्दांत उत्तर द्या :

२०

संशयवादाची ज्ञानविषयक एक भूमिका म्हणून चर्चा करा.

किंवा

सत्याची एक उपपत्ती म्हणून फल प्रामाण्यवाद सविस्तर विशद करा.

२. ५०० शब्दांत उत्तर द्या.

२०

बुद्धिवादाची ज्ञानविषयक भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

अर्थविषयक प्रत्यंतर क्षमतेचे तत्त्व स्पष्ट करा.

२०

३. प्रत्येकी २५० शब्दांत कोणत्याही दोनांची उत्तरे द्या :

२०

- १) ज्ञान आणि मत यात प्लेटोने केलेला फरकाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- २) ज्ञानविषयक आधारवादी दृष्टिकोन विशद करा.
- ३) प्रत्यक्षविषयक प्रातिनिधिक उपपत्तीचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- ४) अर्थाची उपयोग उपपत्ती विशद करा.

४. प्रत्येकी १०० शब्दांत कोणत्याही चारांवर टीपा द्या :

- १) गेटीयर यांची ज्ञानविषयक समस्या
- २) सत्याच्या सुसंवाद उपपत्तीच्या मर्यादा
- ३) इंद्रियगोचर वाद
- ४) अनुभवपूर्व आणि अनुभवोत्तर विधाने
- ५) साक्षात् वास्तववाद
- ६) अर्थाची निर्देशक उपपत्ती.

[4106] – 202

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Semester – II) Examination, 2012
PHILOSOPHY**

Compulsory : Problems in Indian Metaphysics (2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer in **500** words : **20**

Explain fully the Vedanta view that Sat is Kutasthanitya. (eternal reality).

OR

Critically discuss Satkaryavada of Samkhya .

2. Answer in **500** words : **20**

Critically examine Anatmavada of Buddhistis.

OR

Discuss fully Ramanuja's view of the World.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**

1) Explain the nature and classification of Padarthas according to Vaishesikas.

2) Explain Yoga Dars'an's concept of Moks'a.

3) Explain in brief Vivartavada.

4) Elaborate Advaita Vedanta's doctrine of stta-traya.

P.T.O.

4. Write notes on **any four** in **100** words **each** :

20

- 1) Prativityasamutpada
- 2) Concept of Purusa according to Samkya
- 3) Jaina concept of reality
- 4) Vaisesika's definition of cause
- 5) Abhasavada
- 6) Yoga Darsan's concept of mind.

मराठी रूपांतर

- सूचना :**
- १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - ३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. ५०० शब्दांत उत्तर द्या :

२०

सत् हे कूटस्थनित्य आहे या वेदान्त मताचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

सांख्यांच्या सत्कार्यवादाची चिकित्सक चर्चा करा.

२. ५०० शब्दांत उत्तर द्या :

२०

बौद्धांच्या अनात्मवादाचे चिकित्सक परीक्षण करा

किंवा

रामानुजाचार्यांच्या जगत्विषयक दृष्टिकोनाची चर्चा करा.

३. प्रत्येकी २०० शब्दांत कोणत्याही दोनांची उत्तरे द्या. २०
- १) पदार्थाचे स्वरूप आणि वर्गीकरण याविषयीचे वैशेषिकांचे मत सविस्तर विशद करा.
 - २) योग दर्शनाची मोक्ष संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ३) विवर्तवाद थोडक्यात स्पष्ट करा.
 - ४) अद्वैत वेदान्ताचा सत्ता-त्रय सिद्धांत विशद करा.
४. प्रत्येकी १०० शब्दांत कोणत्याही चारांवर टीपा द्या : २०
- १) प्रतीत्यसमुत्पाद
 - २) सांख्यदर्शनाची पुरुषाची संकल्पना
 - ३) जैनांची सत्विषयक संकल्पना
 - ४) वैशेषिकांची कारणाची व्याख्या
 - ५) आभासवाद
 - ६) योगदर्शनाची मनाची संकल्पना.
-

[4106] – 204

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional Advaita Vedanta
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B.: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer in detail **any one** of the following (**500** words) : **20**
 - a) Explain the state of *Turiya* according to Gaudapada.
 - b) Evaluate Gaudapada's theory of *Ajativada*.
2. Answer in detail **any one** of the following (**500** words) : **20**
 - a) Discuss the concept of *Jiva* according to Shankaracharya.
 - b) Examine Shankaracharya's criticism of *Vaishesika*.
3. Write essays on **any two** of the following (**250** words) : **20**
 - a) Non-dualism of Gaudapada.
 - b) Gaudapada's dialectical method.
 - c) Shankaracharya's concept of *Adhyasa*.
 - d) Shankaracharya's criticism of Samkhya.
4. Write notes on **any four** of the following (**100** words) : **20**
 - a) *Pranava* as a symbol of *Brahman*.
 - b) Gaudapada's concept of *Moksha*.
 - c) Gaudapada's theory of *Asparshayoga*.
 - d) *Brahmajijnasa*.
 - e) Nature of Brahman according to Shankaracharya.
 - f) Shankaracharya's criticism of Buddhism.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. 500 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : 20
- अ) गौडपादांनी सांगितलेली 'तुरिय' ही अवस्था स्पष्ट करा.
- ब) गौडपादांनी सांगितलेल्या 'अजातिवाद' उपपत्तिचे मूल्यमापन करा.
2. 500 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : 20
- अ) शंकराचार्यांनी सांगितलेल्या 'जीव' या संकल्पनेचे स्वरूप विशद करा.
- ब) शंकराचार्यांनी 'वैशेषिकांवर' केलेल्या टीकेचे परिक्षण करा.
3. कोणत्याही दोहोंवर निबंध लिहा (250 शब्दांत) : : 20
- अ) गौडपादांचा 'अद्वैतवाद'.
- ब) गौडपादांची 'द्वंद्वात्मक' पद्धती.
- क) शंकराचार्यांची 'अध्यास' संकल्पना.
- ड) शंकराचार्यांनी 'सांख्यावर' केलेली टीका.
4. कोणत्याही चारांवर टीपा लिहा (100 शब्दांत) : 20
- अ) ब्रह्मनचे प्रणव हे प्रतिक
- ब) गौडपादांनी सांगितलेली 'मोक्षाची' संकल्पना
- क) गौडपादांचा अस्पर्शयोग सिद्धांत
- ड) ब्रह्मजिज्ञासा
- ई) शंकराचार्यांच्या मते 'ब्रह्मन्' चे स्वरूप
- फ) शंकराचार्यांनी बौद्धांतर केलेली टीका.

[4106] – 205

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Gandhian Philosophy
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** 1) Attempt **all** questions.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
3) **All** questions carry **equal** marks.

1. Answer **any one** in **500** words. **20**
- a) What is the concept of Anasakti – yoga ? Explain fully.
- OR
- b) Discuss critically Gandhi's doctrine of Sarvodaya.
2. Answer **any one** in **500** words. **20**
- a) Discuss critically Gandhian conception of Satyagraha. Bring out its scope, application and limits.
- OR
- b) Explain in detail Gandhian conception of trusteeship and socialism.
3. Answer any two in **250** words **each** : **20**
- i) Explain the conception of equality of all religions, according to Gandhi.
- ii) Discuss Varnasramadharma, according to Gandhi.
- iii) State Gandhi's political idea.
- iv) Write a note on Tilak-Gandhi controversy on the interpretation of Bhagavad-Gita.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** (in **100** words **each**) :

20

- i) 'Truth is God'
- ii) Ramarajya
- iii) Abhaya (fearlessness)
- iv) Gandhi's views on education
- v) Gandhi's views on nationalism
- vi) Ambedkar – Gandhi controversy on varna and caste.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
ii) उजवीकडील आकडे प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
iii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
iv) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. ५०० शब्दांत उत्तर लिहा.

२०

अ) अनासक्ती-योगांची संकल्पना काय आहे ? स्पष्ट करा.

किंवा

ब) गांधींच्या सर्वोदय संकल्पनाची चिकित्सक चर्चा करा.

२. ५०० शब्दांत उत्तर लिहा.

२०

अ) गांधींच्या सत्याग्रह संकल्पनेची चिकित्सक चर्चा करा. त्याची व्याप्ती, अभियोजन आणि मर्यादा सांगा.

किंवा

ब) गांधींची विश्वस्तवृत्ती व समाजवाद संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

३. कोणत्याही दोहोंचे प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तरे लिहा. २०
- i) गांधीची सर्व धर्म समानतेची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ii) गांधींच्या वर्णाश्रमधर्मावरील मतांवर चर्चा करा.
 - iii) गांधींचा राजकीय आदर्श सांगा.
 - iv) भगवद्-गीतेच्या अर्थनिर्धारणावरून गांधी-टिळक यांच्यातील विवादावर टीप लिहा.
४. कोणत्याही चारवर संक्षिप्त टीपा लिहा (प्रत्येकी १०० शब्द) : २०
- i) 'सत्य हाच ईश्वर'
 - ii) रामराज्य
 - iii) अभय
 - iv) गांधीची शिक्षणा वरील मते
 - v) गांधीची राष्ट्रवादावरील मते
 - vi) आंबेडकर-गांधी यांच्यातील वर्ण आणि जाति वरील विवाद.

[4106] – 206

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Predicate Logic, Relational Logic and Axiomatics
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** 1) Attempt **all** questions.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
3) **All** questions carry **equal** marks.

1. Answer **any one** in **500** words : **20**

A) Explain in detail rules of Quantification, negation and equivalence with suitable examples.

OR

B) Symbolize the following propositions.

- a) Plato taught Aristotle.
- b) Bill is older than Charlie.
- c) Pune is smaller than Mumbai.
- d) John is a good looking man.
- e) Hema likes David.

2. Answer **any one** : **20**

A) Explain in detail the nature and structure of PM system with suitable examples.

OR

P.T.O.

B) Prove the following theorems of Rosers system, using following axioms.

Axioms :

- 1) $P \supset (PP)$
 - 2) $(PQ) \supset P$
 - 3) $(POQ) \supset [\sim(QR) \supset \sim(RP)]$
- $R, P, P \supset Q \vdash$
- $DR, P \supset Q, Q \supset R \vdash \sim(\sim RP)$

Theorems :

- 1) $\vdash \sim\sim P \supset P$
- 2) $\vdash R \supset \sim\sim R$
- 3) $\vdash (Q \supset P) \supset (\sim P \supset \sim Q)$
- 4) $\vdash P \supset P$

3. Answer **any two** :

20

- i) Explain in details Modern Square of opposition with suitable examples.
- ii) Explain definite description with suitable examples.
- iii) Explain consistency and completeness as a characteristic of an axiomatic system.
- iv) Prove **any two** theorems of the PM system using the following axioms.

Axioms :

- I) $(p \vee p) \supset p$
- II) $(q \supset (p \vee q))$
- III) $(p \vee q) \supset (q \vee p)$
- IV) $(p \vee (q \vee r)) \supset (q \vee (p \vee r))$
- V) $(q \supset r) \supset ((p \vee q) \supset (p \vee r))$

Theorems :

- i) $(q \supset (p \supset q))$
- ii) $(p \supset \sim q) \supset (q \supset \sim p)$
- iii) $(q \supset r) \supset ((p \supset q) \supset (p \supset r))$

4. Write short notes on **any four** (in **100** words **each**) :

20

- i) Predicate variable
 - ii) Multiply general proposition
 - iii) Dyadic operator
 - iv) Rules of formation
 - v) Independence as a characteristic of an axiomatic system
 - vi) Transformation rules.
-

[4106] – 208

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Nyaya Epistemology and Logic
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer in detail **any one** of the following (**500** words) : **20**
 - a) Explain the nature of Ātmā and bring out its importance in knowledge.
 - b) Explain the nature of Anumāna and bring out its kinds.
2. Answer in detail **any one** of the following (**500** words) : **20**
 - a) What is the nature of Dṛṣṭānta ? Bring out its importance.
 - b) Explain the nature of Abhāva.
3. Write essays on **any two** of the following (**250** words) : **20**
 - a) Pramāṇa
 - b) Viśayatā
 - c) Upamāna
 - d) Panchāvayavi Vākya
4. Write notes on **any four** of the following (**100** words) : **20**
 - a) Avacchedakatā
 - b) Pratiyogī
 - c) Karana
 - d) Samsaya
 - e) Hetu
 - f) Smṛti.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी पश्नपत्रिकाही पहावी.

१. पुढीलपैकी एकाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा. २०
अ) आत्म्याचे स्वरूप सांगा आणि ज्ञानातील त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) अनुमानाचे स्वरूप सांगून त्याचे प्रकार सांगा.
२. पुढीलपैकी एकाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा. २०
अ) दृष्टांताचे स्वरूप काय ? त्याचे महत्त्व सांगा.
ब) अभावाचे स्वरूप सांगा.
३. पुढीलपैकी दोहोंवर प्रत्येक २५० शब्दांत निबंधलिहा : २०
अ) प्रमाण
ब) विषयता
क) उपमान
ड) पंचावयवी वाक्य
४. पुढीलपैकी चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा : २०
अ) अवच्छेदकता
ब) प्रतियोगी
क) करण
ड) संशय
इ) हेतु
फ) स्मृती

[4106] – 210

Seat
No.

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Philosophy of Religion
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any one** in **500** words : **20**

i) Explain the social and non-social dimensions of religion.

OR

ii) Distinguish between methods of scientific and religious inquiry.

2. Answer **any one** in **500** words : **20**

i) Explain the problem of Evil and the different ways to solve it.

OR

ii) Explain fatalism. Can the doctrine of Karma provide a solution.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**

i) What are the universal aspects of religion ?

ii) Are religion and morality inseparable ?

iii) What is Descartes' ontological argument ?

iv) Can divine grace be reconciled with fatalism ?

P.T.O.

4. Write notes on **any four** in **100** words **each** :

20

- i) Characteristics of religion
- ii) Faith Vs. Reason
- iii) Religion and Morality
- iv) Problems in Teleological argument
- v) Fatalism
- vi) Marx on religion.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. कोणत्याही एकाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा :

२०

- i) धर्माची सामाजिक व सामाजिकेतर परिमाणे स्पष्ट करा.

किंवा

- ii) वैज्ञानिक व धार्मिक शोधपद्धतींमधील भेद स्पष्ट करा.

२. कोणत्याही एकाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा :

२०

- i) दुरिताची समस्या व ती सोडविण्याचे विविध मार्ग स्पष्ट करा.

किंवा

- ii) नियतिवाद स्पष्ट करा. कर्मसिद्धान्तामुळे त्यावर काही उत्तर सापडू शकते काय ?

३. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत लिहा . २०
- i) धर्माची सार्वत्रिक वैशिष्ट्ये कोणती ?
 - ii) धर्म आणि नीती अलग करता येणारच नाहीत का ?
 - iii) देकार्त यांचा सत्ताशास्त्रीय युक्तिवाद काय आहे ?
 - iv) दैवी कृपा आणि नियतिवाद यांचा समन्वय होऊ शकेल काय ?
४. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा . २०
- i) धर्माची वैशिष्ट्ये
 - ii) श्रद्धा विरुद्ध तर्क
 - iii) धर्म आणि नीती
 - iv) प्रयोजनवादी युक्तिवादातील समस्या
 - v) नियतिवाद
 - vi) धर्माविषयी मार्क्स यांचे विचार.
-

[4106] – 301

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – III) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Compulsory : Ethics and Metaethics
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *All questions carry equal marks.*

1. Answer in **500** words : **20**
a) Explain critically how virtue and happiness are related according to Aristotle.
OR
b) Discuss fully Stevenson's emotivism.
2. Answer in **500** words : **20**
a) Discuss various formulations of Kant's Categorical Imperative.
OR
b) Discuss Gilligan's feminist ethics of care.
3. Write notes on **any two** in **250** words **each** : **20**
a) Critically discuss Mill's principle of utility.
b) Can an 'ought' be derived from 'is' ? Discuss after Searle.
c) 'The genderless family is more just' – Discuss after Okin.
d) MacIntyre's communitarian approach to virtue ethics.

P.T.O.

4. Write notes on **any four** in **100** words **each** :

20

- Ross's prima facie duties.
- Regan's views on animal rights.
- Hare's prescriptivism.
- Hume on 'is-ought dichotomy'.
- Indefinability of good.
- Anscombe's criticism of modern moral philosophy.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न सोडवावेत.
 २) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. ५०० शब्दांत उत्तर लिहा :

२०

- अ) ऑरिस्टॉटल यांच्यामते सद्गुण व सुख यांचा संबंध कसा आहे याचे चिकित्सक स्पष्टीकरण करा.

किंवा

- ब) स्टीव्हन्सन यांच्या भावनावादाची चर्चा करा.

२. ५०० शब्दांत उत्तर लिहा :

२०

- अ) कांट यांच्या निरूपादिक आदेशाच्या वेगवेगळ्या मांडण्यांची चर्चा करा.

किंवा

- ब) गिलिगन यांच्या आस्थेच्या स्त्रीवादी नीतिशास्त्राची चर्चा करा.

३. कोणत्याही दोहोंची प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तरे लिहा : २०
- अ) मिल् यांच्या उपयुक्ततेच्या तत्त्वाची चिकित्सक चर्चा करा.
- ब) 'आहे' पासून 'असावे' निष्पन्न करता येते का ? सर्ल यांच्या संदर्भात चर्चा करा.
- क) 'लिंगभाव विरहित कुटुंब अधिक न्याय्य असते'. ओकिन यांच्या संदर्भात चर्चा करा.
- ड) मॅपॅकिन्टायर यांचा सद्गुणनीतिशास्त्रा संबंधी समुदायवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
४. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा : २०
- अ) रॉस यांची प्रथमदर्शनी कर्तव्ये.
- ब) प्राणीहक्कांविषयी रेगन यांचे विचार.
- क) हेअर यांचा विध्यर्थवाद.
- ड) 'आहे-असावे' द्वंद्वाविषयी ह्यूम यांचे विचार.
- इ) 'चांगले' ची अव्याख्येयता.
- फ) अॅन्सकोम्ब यांची आधुनिक नैतिक तत्त्वज्ञानावरील टीका.

[4106] – 304

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – III) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Dr. Ambedkar
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- Instructions :** 1) Attempt **all** questions.
2) Figures to **right** indicate **full** marks.
3) **All** questions carry **equal** marks.

1. Answer in detail **any one** of the following (**500** words) : **20**
- a) Elaborate Ambedkar's analysis of caste system.
- OR
- b) Explain the nature of religion and explain how it differs from dhamma.
2. Answer in detail **any one** of the following (**500** words) : **20**
- a) What are the reasons behind the parivrajya of Goutama according to Ambedkar ? Explain.
- OR
- b) Elaborate Ambedkar's vision behind Indian constitution.
3. Write notes on **any two** of the following (**250** words) : **20**
- a) Impact of John Dewey on Ambedkar.
- b) Ambedkar on Sad-dhamma.
- c) Ambedkar on maitri.
- d) Ambedkar on the roles of Bhikku.

P.T.O.

4. Write notes on **any four** of the following (100 words) :

20

- a) Ambedkar on the ways of abolition of caste system.
- b) Ambedkar on consciousness and matter.
- c) Ambedkar on karuna.
- d) Ambedkar on difference between Marxism and Buddhism.
- e) Ambedkar's criticism on soul.
- f) Ambedkar of Ahimsa.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडवा.

२) उजव्या बाजूचे आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) सर्व प्रश्नांना समान गुण.

४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. पुढीलपैकी एकाचे ५०० शब्दात उत्तर लिहा :

२०

अ) आंबेडकरांचे जाती व्यवस्थेवरील विश्लेषण विशद करा.

किंवा

ब) धर्माचे स्वरूप सांगा आणि धर्म हा धम्मापेक्षा कसा वेगळा आहे ते स्पष्ट करा.

२. पुढील पैकी एकाचे ५०० शब्दात उत्तर लिहा :

२०

अ) आंबेडकरांच्या मते बुद्धांच्या परिव्रज्येमागची कारणे कोणती ? स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भारतीय संविधानामागची आंबेडकरांची दृष्टी विशद करा.

३. पुढीलपैकी दोनवर टीपा लिहा (२५० शब्द) : २०
- अ) जॉन ड्युएचा आंबेडकरांवरील प्रभाव.
ब) सद्धम्म विषयक आंबेडकरांचे विचार.
क) मैत्री विषयक आंबेडकरांचे विचार.
ड) आंबेडकरांच्या मते भिक्कूंचे कार्य.
४. पुढीलपैकी चारवर टीपा लिहा (१०० शब्द) : २०
- अ) आंबेडकरांनी सांगितलेले जाति निर्मुलनाचे मार्ग.
ब) आंबेडकरांचे विज्ञान आणि रूप विषयक विचार.
क) आंबेडकरांचे करुणा विषयक विचार.
ड) आंबेडकरांच्या मते मार्क्सवाद आणि बौद्धधर्मातील फरक.
इ) आंबेडकरांची आत्म्यावरील टीका.
फ) आंबेडकरांचे अहिंसा विषयक विचार.

[4106] – 305

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – III) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Yoga
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** i) Attempt **all** questions.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.
iii) **All** questions carry **equal** marks.

1. Answer in **500** words : **20**
a) Explain the importance of Yoga as therapy.
OR
b) Explain in detail the eight-fold path according to Patanjali.
2. Answer in **500** words : **20**
a) Explain the relationship between Sāṃkhya and Yoga.
OR
b) What is the nature and status of Isvara in Yoga according to Patanjali ?
3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
i) What is the nature of Hathayoga ?
ii) What is Saṃyama ?
iii) What is the importance of Vairagya ?
iv) State the Kleśas.
4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** : **20**
i) Siddhis
ii) Yoga as Psychology
iii) Kriyayoga
iv) Cittavrttis
v) Types of Samadhi
vi) Kaivalya.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडवावेत.
२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. ५०० शब्दांत उत्तर द्या : २०
अ) योगाचे उपचारपद्धती म्हणून महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) पतंजलिप्रणीत अष्टांग मार्ग सविस्तर स्पष्ट करा.
२. ५०० शब्दांत उत्तर द्या : २०
अ) सांख्य व योग दर्शनांतील संबंध स्पष्ट करा.
किंवा
ब) पतंजलिंच्या मते ईश्वराचे स्वरूप व त्याचे योगातील स्थान कशा प्रकारचे आहे ?
३. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत द्या : २०
i) हठयोगाचे स्वरूप कशा प्रकारचे आहे ?
ii) 'संयम' म्हणजे काय ?
iii) वैराग्याचे महत्त्व काय आहे ?
iv) क्लेश कोणकोणते आहेत ते सांगा.
४. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत संक्षिप्त टीपा लिहा : २०
i) सिद्धी
ii) योग-एक मानसशास्त्र
iii) क्रियायोग
iv) चित्तवृत्ती
v) समाधीचे प्रकार
vi) कैवल्य.

[4106] – 405

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
PHILOSOPHY (2008 Pattern)
Optional : Kant

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** 1) Attempt **all** questions.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
3) **All** questions carry **equal** marks.

1. Answer **any one** in **500** words. **20**
a) State and discuss Kant's theory of knowledge.
OR
b) Elaborate Kant's conception of Categories of understanding.
2. Answer **any one** in **500** words. **20**
a) State and discuss need of Kant's phenomena and Nomena distinction.
OR
b) Discuss and critically examine postulates of morality and rational knowledge of morality.
3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
i) What is the distinction between – a-priori and a-posteriori ? Discuss.
ii) Explain how Kant gives importance to Space and time.
iii) Elaborate Kant's views on the role of Imagination.
iv) How teleology functions and operates in human life ? Discuss.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** (in **100** words **each**) :

20

- i) Synthetic a-priori judgment
- ii) Unity of apperception
- iii) Transcendental deduction
- iv) Sublime
- v) Conception of Man
- vi) Conception of Religion.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

I. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा :

२०

अ) कांट यांच्या मतानुसार ज्ञानाची उपपत्ती सांगा व तिची चर्चा करा.

किंवा

ब) आकलन शक्तीच्या कोटीची संकल्पना कांटच्या मतानुसार विशद करा.

II. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा :

२०

अ) गोचरवस्तु व स्वरूपवस्तु यांच्यातील भेद करण्याची आवश्यकता कांटच्या मतानुसार विशद करा.

किंवा

ब) नीतीची गृहितके व नीतिचे वैचारिक ज्ञान याबाबत चर्चा करा व त्याचे चिकित्सक परिक्षण करा.

III. कोणत्याही दोहोंची उत्तर प्रत्येकी २५० शब्दांत लिहा : २०

- १) अनुभव निरपेक्ष आणि अनुभवाधारित यांच्यात काय भेद आहे ? चर्चा करा.
- २) कांट स्थल-कालाला कसे महत्व देतात ? स्पष्ट करा.
- ३) कांटच्या मतानुसार कल्पनाशक्तिची भूमिका विशद करा.
- ४) मानवी जीवनात प्रयोजनगर्भ कार्यपद्धती कशी आमंलात येते ? चर्चा करा.

IV. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा : २०

- १) अनुभव-निरपेक्ष संश्लेषक विधान
- २) संश्लेषक-ऐक्य
- ३) अनुभवातीत निगमन
- ४) विराटता
- ५) मानव संकल्पना
- ६) धर्म संकल्पना.

[4106] – 407

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
PHILOSOPHY (2008 Pattern)
Optional : Later Wittgenstein

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** 1) Attempt **all** questions.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
3) **All** questions carry **equal** marks.

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
- A) Explain in details Wittgenstein's use theory of meaning with suitable examples.
- OR
- B) Critically discuss Wittgenstein private language argument.
2. Answer **any one** in **500** words. **20**
- A) Explain in details Wittgenstein's response to essentialism.
- OR
- B) Explain fully Wittgenstein's views about religion.
3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
- i) Explain in detail Wittgenstein's concept of language game.
- ii) Critically discuss Wittgenstein's views about private sensation.
- iii) Explain Wittgenstein's response to scepticism.
- iv) State and discuss nature of aesthetics according to Wittgenstein.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** (in **100** words **each**) :

20

- i) Denotative theory of meaning
- ii) Family resemblance
- iii) Wittgenstein's views about private pain
- iv) Philosophy as therapy
- v) Wittgenstein's views about ethics
- vi) Wittgenstein's views about culture.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

I. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा :

२०

अ) विट्गेन्स्टाइनची वापराची अर्थविषयक उपपत्ती सोदाहरण सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ब) विट्गेन्स्टाइनच्या खाजगी भाषेच्या युक्तीवादाची चिकित्सक चर्चा करा.

II. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा :

२०

अ) विट्गेन्स्टाइनने सारतत्त्ववादावर दिलेली प्रतिक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ब) विट्गेन्स्टाइनची धर्माबाबतची मते सखोल स्पष्ट करा.

- III. कोणत्याही दोहोंची उत्तर प्रत्येकी २५० शब्दांत लिहा : २०
- १) विद्गेन्स्टाइनची “भाषा खेळ” ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
 - २) विद्गेन्स्टाइनच्या “खाजगी संवेदना” बाबतच्या मताचे चिकित्सक चर्चा करा.
 - ३) विद्गेन्स्टाइनने संशयवादावर दिलेली प्रतिक्रिया स्पष्ट करा.
 - ४) विद्गेन्स्टाइनच्या मते सौंदर्यशास्त्राचे स्वरूप सांगुन चर्चा करा.
- IV. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा : २०
- १) वस्त्वर्थवादी अर्थाची उपपत्ती
 - २) कुलसाम्य
 - ३) विद्गेन्स्टाइनची खाजगी दुःखाबाबतची मते
 - ४) तत्त्वज्ञान एक उपचारपद्धती
 - ५) विद्गेन्स्टाइनची नीतिबाबतची मते
 - ६) विद्गेन्स्टाइनची संस्कृतीबाबतची मते.

[4106] – 101

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – I) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Compulsory : Problems in Western Metaphysics
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

Instructions : 1) Attempt **all** questions.

2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

3) **All** questions carry **equal** marks.

1. Answer in **500** words : **20**

a) Write an essay on Cartesian dualism.

OR

b) Critically examine Hume's account of causality.

2. Answer in **500** words : **20**

a) What is the problem of universals ? Discuss in detail nominalist response to it.

OR

b) State and examine Aristotle's notion of substance.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**

1) What is Heraclitus' response to the problem of being and becoming ? Explain.

2) Does the notion of family resemblance help in overcoming the difficulties of the problem of universals ? Discuss.

3) Explain Spinoza's account of the notion of substance.

4) 'To be is to be perceived'. Discuss after Berkeley.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** : 20

- 1) Plato's view regarding the nature of self.
- 2) Conceptualism.
- 3) Locke's response to the problem of substance.
- 4) Kant and the problem of causality.
- 5) No-Self theory of Hume
- 6) Leibniz's notion of substance.

मराठी रूपांतर

- सूचना:** १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०

अ) कार्टेशियन द्वैतवादावर निबंध लिहा.

किंवा

ब) ह्यूमच्या कारण ते विषयक विचारांचे चिकित्सक परीक्षण करा.

२. ५०० शब्दांत उत्तर लिहा. २०

अ) सामान्य विषयक समस्या काय आहे ? नामवाद्यांनी या समस्येला दिलेल्या प्रतिसादाची सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

ब) अॅरिस्टॉटलची द्रव्यविषयक संकल्पना सांगून तिचे परीक्षण करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तरे लिहा . २०

- १) असणे आणि घडणे यां विषयीच्या समस्येला हेराक्लिटसचा प्रतिसाद काय आहे ? स्पष्ट करा.
- २) सामान्यां विषयीच्या समस्येवर मात करण्यासाठी कुलसाम्याची संकल्पना मदत करते का ? चर्चा करा.
- ३) स्पिनोज्जाची द्रव्यविषयक संकल्पनेची मांडणी स्पष्ट करा.
- ४) 'अस्मित्व म्हणजे इंद्रियानुभव' बर्कलिल अनुसरून चर्चा करा.

४. खालील पैकी कोणत्याही चारांवर १०० शब्दांत टीपा लिहा : २०

- १) आत्म्याच्या स्वरूपा विषयीचा प्लेटोचा दृष्टिकोन.
- २) संकल्पना वाद
- ३) द्रव्यविषयक समस्येला लॅकचा प्रतिसाद
- ४) कांट आणि कारणतेची संकल्पना
- ५) ह्यूमचा अनात्मवाद
- ६) लाइबनिट्झची द्रव्य विषयक संकल्पना.

[4106] – 103

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Semester – I) Examination, 2012
PHILOSOPHY
(Optional) Plato
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- Instructions :** 1) Attempt **all** questions.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
3) **All** questions carry **equal** marks.

1. Answer in **500** words. **20**

a) Explain elaborately the recollection theory of knowledge.

OR

b) State and examine Plato's criticism on Protagoras' doctrine, 'Man is the measure of all things'.

2. Answer in **500** words. **20**

a) Examine critically Parmenides' doctrine, 'all is one, being can't be many'.

OR

b) Discuss in detail the nature of the allegory of Cave.

3. Answer **any two** in **250** words **each**. **20**

1) Can virtue be taught ? Discuss with reference to Meno.

2) Explain the importance of the role of Socrates as intellectual midwife.

3) Discuss Parmenides' criticism on the theory of forms.

4) Explain the function of philosophy with reference to the dialogue Republic.

P.T.O.

4. Write notes on **any four** of the following in **100 words each**.

20

- 1) Wisdom.
- 2) Aviary of birds.
- 3) Method of dialogue.
- 4) Art as imitation.
- 5) Ideal state.
- 6) The God.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. ५०० शब्दांत उत्तर लिहा.

२०

अ) ज्ञानाची अनुस्मरण उपपत्ती विस्ताराने स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्रोटॅगोरसच्या , 'मनुष्य हा सर्व गोष्टींचा मापदंड आहे' या उपपत्तीवरील प्लेटोची टीका सांगून तिचे परीक्षण करा.

२. ५०० शब्दांत उत्तर लिहा.

२०

अ) 'सर्व एक आहे, सत् अनेक असू शकत नाही' पारमिनाईड्सच्या सिद्धांताचे चिकित्सक परीक्षण करा.

किंवा

ब) गुहेच्या रूपकाच्या स्वरूपाची सविस्तर चर्चा करा.

[4106] – 104

Seat
No.

M.A. (Semester – I) Examination, 2012
Philosophy
Optional : EARLY BUDDHISM
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Total Marks : 80

Instructions: i) Attempt **all** questions.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Answer **any one** of the following in **500** words : **20**
 - i) State Buddha's response to the Vedic tradition. Explicate the role of reason in Buddha's teaching.
 - ii) Write an essay on Pratityasamutpāda.
2. Answer **any one** of the following in **500** words : **20**
 - i) State and explain Astangika Marga.
 - ii) State and discuss the main features of the four schools of Buddhism.
3. Answer **any two** of the following in **250** words each : **20**
 - i) Is Buddhism a religion ? Comment.
 - ii) Explain the notion Akushalmula with reference to Dukha.
 - iii) Discuss the Buddhist concept of Nirvana.
 - iv) What does Shunyavada mean ? Explain.
4. Write notes on **any four** of the following in **100** words each : **20**
 - i) Three jewels of Buddhism
 - ii) Kinds of Dukha
 - iii) Vipassana
 - iv) Anatmavada
 - v) Four Noble Truths
 - vi) Anityata.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडवावेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. खालील प्रश्नांचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा : २०
i) वैदिक परंपरेल गौतम बुद्धांनी दिलेल्या प्रतिसाद सांगा. बुद्धांच्या शिकवणीतील बुद्धीच्या कार्याची उक्त करा (स्पष्ट करा)
किंवा
ii) प्रतीत्य समुत्पादावर निबंध लिहा.
२. खालील प्रश्नांचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा : २०
i) अष्टांगिक मार्ग सांगून तो स्पष्ट करा.
किंवा
ii) बौद्धदर्शनातील चार परंपरांची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगून त्यांची चर्चा करा.
३. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत लिहा. २०
i) बौद्धदर्शन हे धर्म आहे का ? भाष्य करा.
ii) अकुशल आणि अकुशलमूल या कल्पना स्पष्ट करा.
iii) बौद्धदर्शनातील निर्वाण या संकल्पनेची चर्चा करा.
iv) शून्यवाद म्हणजे काय ? स्पष्ट करा.
४. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा. २०
i) बौद्धदर्शनातील त्रिरत्ने
ii) दुःखाचे प्रकार
iii) विपश्यना
iv) अनात्मवाद
v) चार आर्य सत्ये
vi) अनित्यता.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P1776

[Total No. of Pages : 2

[4106] - 105

M.A.

PHILOSOPHY

Buddhism

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:-

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 500 words any one of the following : **[20]**

- a) Discuss in detail Buddha's response to the upanishadic thought.
- b) Elaborately explain how Dukha is related with Avidya and Trsha.

Q2) Answer in 500 words any one of the following : **[20]**

- a) State Buddhist concept of Nirvana. Explain how it differs from the Jaina concept of Moksa.
- b) State and explain Astangika Marga.

Q3) Answer any two of the following in 250 words each : **[20]**

- a) What was Buddha's response to the Avyakrta Prasnas? State the implications of the response.
- b) Explain the notion. A kusalamula with reference to Dukha.
- c) State and discuss four stages towards Nirvana.
- d) Explain the concept of Brahmavihar.

P.T.O.

Q4) Write notes on any four of the following in 100 words each :

[20]

- a) Samanna phala sutta.
- b) Anityata
- c) Kinds of Nirvan
- d) Sila for sravak
- e) Meditation
- f) Three Jewels of Buddhism

P1776

[4106] - 105
M.A.
PHILOSOPHY
Buddhism
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडवावेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका ही पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालिलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तरे 500 शब्दांत लिहा. [20]
- i) उपनिषदांतील विचारांना गौतम बुद्धांनी दिलेल्या प्रतिसादाची सविस्तर चर्चा करा.
ii) दुःख अविधा आणि तृष्णा यांच्याशी कसे संबंधित आहे हे तपशीलवार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) i) बौद्धदर्शनातील निर्वाण ही संकल्पना सांगा. जैन दर्शनांतील मोक्ष संकल्पनेपेक्षा ती कशी वेगळी आहे हे स्पष्ट करा. [20]
ii) अष्टांगिक मार्ग सांगून स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालिलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा. [20]
- i) अथाकृत प्रश्नांना गौतम बुद्धांनी दिलेला प्रतिसाद काय होता ? या प्रतिसादामुळे निष्पन्न झालेले परीणाम सांगा.
ii) अकुशलमूल ही कल्पना दुःखाच्या संदर्भात स्पष्ट करा.
iii) निर्वाणाप्रत नेणारे चार टप्पे सांगून त्यांची चर्चा करा.
iv) ब्रह्मविहार ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- i) समन्न फलसूत्र
- ii) अनित्यता
- iii) निर्वाणाचे प्रकार
- iv) श्रावकांसाठी सांगितलेले शील
- v) समाधी
- vi) बौद्धदर्शनातील त्रिरत्ने

[4106] – 108

Seat
No.

--

M.A. (Semester – I) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Analytic Philosophy (Early Phase)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Total Marks : 80

N.B. : 1) Attempt **all** questions.
2) Numbers to the **right** indicate **full** marks.

1. Answer in about **500** words : **20**

‘The first half of the twentieth century philosophy can be called the age of analysis’.
Discuss

OR

Explain Moore’s attempt to refute idealism. How far has he been successful ?
Discuss.

2. Answer in about **500** words : **20**

Discuss the theory of meaning in Wittgenstein’s early phase of philosophizing.

OR

‘All metaphysical propositions are nonsensical’. Discuss after Ayer.

3. Answer in about **250** words **any two** of the following : **20**

a) Bring out Frege’s distinction between sense and reference.

b) ‘It is absurd to deny the common sense view of the world’. Discuss.

c) How does Russell solve the problem of existence posed by Meinong in his essay ‘On Denoting’ ? Explain.

d) ‘Ordinary language has no exact logic’. Discuss after Strawson.

P.T.O.

4. Answer in about **100** words **any four** of the following :

20

- Systematically misleading expressions
- Russell's analysis of definite descriptions
- Wittgenstein's view of philosophy
- Logical positivism
- Ryle's view of function of philosophy
- The principle of verifiability of meaning.

मराठी रूपांतर

- वि. सू. : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २) प्रश्नांच्या उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिकाही पहावी.

१. सुमारे ५०० शब्दात उत्तर लिहा :

२०

‘विसाव्या शतकाच्या पूर्वार्धातील तत्त्वज्ञानाला विश्लेषण युग म्हणून संबोधता येईल’ चर्चा करा.

किंवा

मूर यांचे चिदवाद-खंडनाचे प्रयत्न विशद करा. त्यांना कितपत यश मिळाले ? चर्चा करा.

२. सुमारे ५०० शब्दात उत्तर लिहा :

२०

विट्गोन्श्टाइन यांच्या तत्त्वचिंतना मधील आधीच्या काळातील अर्थविषयक उपपत्तीची चर्चा करा.

किंवा

‘सर्व आधिभौतिकी विधाने निरर्थक असतात’ या एयरच्या मताची चर्चा करा.

३. सुमारे २५० शब्दात उत्तरे लिहा (कोणत्याही दोनांची) :

२०

अ) फ्रेगे यांनी अर्थ आणि निर्देश यात केलेला भेद स्पष्ट करा.

ब) ‘जगाविषयीचा सामान्य धारणांचा दृष्टिकोन नाकारणे निरर्थक होय’ चर्चा करा.

क) 'ऑन डिनोटिंग' या निबंधात रसेल यांनी मीनांगची अस्तित्व विषयक समस्या कशी सोडविली आहे ? स्पष्ट करा.

ड) 'सामान्य भाषेला काटेकोर तर्कशास्त्र नसते' स्ट्रॉसन यांना अनुसरून चर्चा करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर सुमारे १०० शब्दात टीपा लिहा :

२०

अ) पध्दतशीरपणे दिशाभूल करणारे शब्दबंध

ब) रसेलचे निश्चित वर्णनांचे विश्लेषण

क) विट्गेनश्टाईनचे तत्त्वज्ञानविषयक मत

ड) तार्किक प्रत्यक्षतावादा

इ) राईल यांचे तत्त्वज्ञानाच्या कार्या विषयीचे विचार

फ) अर्थ विषयक प्रत्यंतरणीयता तत्त्व.

[4106] – 110

Seat
No.

M.A. (Semester – I) Examination, 2012
PHILOSOPHY
(Optional) Samkhya
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B.** : 1) *All questions are compulsory.*
2) *All questions carry equal marks.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any one** of the following (**500** words) :

a) Write an essay on the nature and solution of Duhkka. **20**

OR

b) Discuss in detail Samkhya view of the means of Knowledge. **20**

2. Answer **any one** of the following (**500** words) :

a) Explain fully the role of Purusa and Prakrti in creation and destruction of the world. **20**

OR

b) Write an essay on samkhya atheism. **20**

3. Answer **any two** of the following (**250** words) : **20**

1) Bring out the classification of twenty-five tattvas.

2) State Samkhya theory of causation.

3) Explain the evolution of Tattvas.

4) Explain the concept of Kaivalya.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** of the following (100 words) : 20
- 1) Tanmatras
 - 2) Concept of Vyakta and Avyakta
 - 3) Sattva, Rajas, Tamas
 - 4) Concept of Purusa
 - 5) Pratyaya-Sarga
 - 6) Relation between Samkhya and Yoga.

मराठी रूपांतर

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा (५०० शब्द)
- अ) दुःखाचे स्वरूप आणि उपाय याविषयी निबंध लिहा. २०
- किंवा**
- ब) ज्ञानाच्या प्रमाणा बाबतच्या सांख्यांच्या दृष्टिकोनाची सविस्तर चर्चा करा. २०
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा (५०० शब्द)
- अ) जगाची उत्पत्ती आणि विनाश या बाबत प्रकृति आणि पुरुष यांचे कार्य पूर्णतः स्पष्ट करा. २०
- किंवा**
- ब) सांख्यांचा निरीश्वरवादावर निबंध लिहा. २०

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (२५० शब्द) : २०

१) पंचवीस तत्त्वांचे वर्गीकरण विशद करा.

२) सांख्यदर्शनाची कारण उपपत्ती सांगा.

३) तत्त्वांची उत्क्रांति स्पष्ट करा.

४) कैवल्य संकल्पना स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा लिहा (१०० शब्द) : २०

१) तन्मात्र

२) व्यक्त आणि अव्यक्त

३) सत्त्व, रजस्, तमस्

४) पुरुष संकल्पना

५) प्रत्यय सर्ग

६) सांख्य आणि योग दर्शनांतील संबंध.

[4106] – 203

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Descartes
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
- i) Examine critically the method of doubt.
OR
- ii) State and discuss the problem of body-mind relationship.
2. Answer **any two** in **500** words : **20**
- i) Why is Descartes called the father of modern western philosophy ? Discuss.
OR
- ii) State and examine Descartes's ontological argument for the existence of God.
3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
- i) What does Descartes mean by clear and distinct ideas ?
ii) What according to Descartes, the nature of substance ?
iii) What is meant by primacy of subject ?
iv) What are Descartes's views on error ?
4. Write notes on **any four** in **100** words **each** : **20**
- i) Descartes's notion of truth
ii) Doctrine of innate ideas
iii) Rules for the direction of mind
iv) 'I think, therefore, I exist'
v) Circularity of argument
vi) Descartes's views on perception.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. कोणत्याही एकाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा : २०
- i) संशयाच्या पद्धतीचे चिकित्सक परीक्षण करा.
किंवा
- ii) शरीर-मन संबंधातील समस्या मांडून तिची चर्चा करा.
२. कोणत्याही एकाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा : २०
- i) देकार्त यांना 'आधुनिक पाश्चात्य तत्त्वज्ञानाचे जनक' असे का संबोधले जाते ? चर्चा करा.
किंवा
- ii) देकार्त यांच्या ईश्वरविषयक सत्ताशास्त्रीय युक्तिवादाची मांडणी व त्याचे परीक्षण करा.
३. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत लिहा : २०
- i) 'स्वच्छ व स्पष्ट कल्पना' याने देकार्तना काय अभिप्रेत आहे ?
ii) देकार्त यांच्यामते द्रव्याचे स्वरूप कसे असते ?
iii) 'विषयीची प्राथमिकता' म्हणजे काय ?
iv) देकार्त यांचे अप्रमे विषयी विचार काय आहेत ?
४. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टिपा लिहा : २०
- i) देकार्त यांची सत्यत्वाची कल्पना
ii) सहजात कल्पनांचा सिद्धान्त
iii) मनाच्या मार्गदर्शनार्थ नियम
iv) 'मी विचार करतो, त्या अर्थी, मी आहे'
v) युक्तिवादाची चक्राकारिता
vi) देकार्त यांचे प्रत्यक्ष विषयक विचार.

[4106] – 207

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Early Wittgenstein
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** 1) Attempt **all** questions.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
3) **All** questions carry **equal** marks.

1. Answer **any one** in **500** words. **20**

a) Discuss critically Frege's influence on Wittgenstein.

OR

b) Explain in detail 'The limits of my language means the limits of my world'.

2. Answer **any one** in **500** words. **20**

a) Bring out the status of 'Value – Proposition's, according to Wittgenstein in Tractatus.

OR

b) Discuss critically Tractarian 'Picture theory of propositions'.

3. Answer **any two** in **250** words each. **20**

i) Write a note on Russell's rejection of Traditional Logic.

ii) What does Wittgenstein mean by sense, nonsense and senseless in language ?

iii) Explain in detail Wittgenstein views about the status of Metaphysical self.

iv) Discuss critically 'Word – object correlation'.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** (in **100** words **each**) :

20

- i) Russell's thesis of propositional Logic.
- ii) Difference between Proposition and Sentence.
- iii) Distinction between Philosophy and Science.
- iv) Wittgenstein's views on solipsism.
- v) Essentialism.
- vi) 'The correct method of Philosophy', according to Wittgenstein.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. कोणत्याही एका प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा.

२०

अ) फ्रेगेचा विट्गोस्टाईनवर असणाऱ्या प्रभावाचे चिकित्सक चर्चा करा.

किंवा

ब) 'माझ्या भाषेच्या मर्यादा म्हणजेच माझ्या जगाच्या मर्यादा आहेत', सविस्तर स्पष्ट करा.

२. कोणत्याही एका प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा.

२०

अ) विट्गोस्टाईनच्या मते ट्रॅक्टेटसमधील विधानाच्या मुल्याचा दर्जा सांगा.

किंवा

ब) ट्रॅक्टेटसमधील चित्रविषयक अर्थ उपपत्तीचे चिकित्सक चर्चा करा.

३. कोणत्याही दोहोंचे प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तर लिहा. २०
- रसेलने नाकारलेले पारंपरिक तर्कशास्त्र यावर टीपा लिहा.
 - विट्गोस्टाईनच्या मते भाषेतील अर्थ, अ-अर्थ व अर्थहीन काय आहेत ?
 - विट्गोस्टाईनच्या मते सत्ताशास्त्रीय-स्व चा दर्जा सविस्तर स्पष्ट करा.
 - 'शब्द-वस्तू सहसंबंध' चिकित्सक चर्चा करा.
४. कोणत्याही चारवर संक्षिप्त टीपा लिहा (प्रत्येकी १०० शब्द) : २०
- रसेलचा वैधानिक तर्कशास्त्राचा प्रबंध.
 - विधान व वाक्य यातील भेद
 - विज्ञान व तत्त्वज्ञान यामधील भेद
 - विट्गोस्टाईनची अहक्रेन्द्रवादावरील मते
 - सारतत्ववाद
 - विट्गोस्टाईनच्या मते 'तत्त्वज्ञानाची योग्य पद्धती'.

[4106] – 209

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – II) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Mahayana Buddhism
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer in detail **any one** of the following (500 words) : **20**
 - a) Elaborate the basic thoughts of Mahāyāna.
 - b) Bring out the difference between Santāna and Santānāntara.
2. Answer in detail **any one** of the following (500 words) : **20**
 - a) Explain the nature of Pratītyasamutpāda.
 - b) Criticism of Vajrayāna Buddhism on Varnavyavasthā.
3. Write essays on **any two** of the following (250 words) : **20**
 - a) Turning of Dharmachakra
 - b) Śūnyatā
 - c) Kinds of Vijnāna
 - d) Sahajayāna.
4. Write notes on **any four** of the following (100 words) : **20**
 - a) Status of women in Vajrayana
 - b) Vajra
 - c) Doctrine of two truths
 - d) Trikāya doctrine
 - e) Bodhisattva ideal
 - f) Citta-Bhumi.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. पुढीलपैकी एकाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०
अ) महायान बौद्धधर्माचे विचार स्पष्ट करा.
ब) संतान आणि संतानान्तर यातील फरक स्पष्ट करा.
२. पुढीलपैकी एकाचे प्रत्येकी ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०
अ) प्रतीत्य समुत्पादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) वज्रयान बौद्धधर्माचे वर्णव्यवस्थेवर केलेली टीका स्पष्ट करा.
३. पुढीलपैकी दोनवर प्रत्येक २५० शब्दांत निबंध लिहा : २०
अ) धर्मचक्रप्रवर्तन
ब) शून्यता
क) विज्ञानाचे प्रकार
ड) सहजयान.
४. पुढीलपैकी चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा : २०
अ) वज्रयानपंथात स्त्रियांचे स्थान
ब) वज्र
क) दोन सत्ये
ड) त्रिकाय
इ) बोधिसत्त्व
फ) चित्तभूमी.

[4106] – 302

Seat No.	
-------------	--

M.A (Semester – III) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Compulsory : Indian Philosophies of Life
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** i) Attempt **all** questions.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.
iii) **All** questions carry **equal** marks.

1. Answer in **500** words. **20**
a) Discuss fully Mokṣa-centric approach to Puruṣartha.
- OR
- b) What is Viśeṣadharmā ? Elaborate Buddha's views on Varṇāśramadharmā and Strīdharmā.
2. Answer in **500** words. **20**
a) Discuss critically the doctrines of Karma and Rebirth.
- OR
- b) Explain fully the Karmayoga of Gīta.
3. Answer **any two** in **250** words **each**. **20**
1) Elaborate Dr. Rajendra Prasada's approach to Puruṣartha.
2) Discuss fully Buddha's concept of Nirvāṇa.
3) Explain Jaina's concept of Triratna.
4) Explain fully the concept of Svadharmā.

P.T.O.

4. Write notes on **any four** in **100** words **each**.

20

- 1) Jaina concept of Bondage.
- 2) Cārvāka's views on Mokṣa.
- 3) Kaivalya
- 4) Types of suffering according to Sāṃkhya
- 5) Rta
- 6) Yajña.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. ५०० शब्दांत उत्तर द्या.

२०

अ) पुरुषार्थाच्या मोक्ष-केंद्री द्रष्टिकोनाची सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

ब) विशेषधर्म म्हणजे काय ? वर्णाश्रम धर्म व स्त्रीधर्म यांच्या विषयी बुद्धाची मते विशद करा.

२. ५०० शब्दांत उत्तर द्या.

२०

अ) कर्म आणि पुनर्जन्म सिद्धांतांची चिकित्सक चर्चा करा.

किंवा

ब) गीतेतील कर्मयोग सविस्तर स्पष्ट करा.

३. कोणत्याही दोनांवर प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तरे द्या. २०
- १) पुरुषार्थ विषयक डॉ. राजेंद्र प्रसाद यांचा द्रष्टिकोन विशद करा.
 - २) बुधांच्या निर्वाण संकल्पनेची सविस्तर चर्चा करा.
 - ३) जैनांची त्रिरत्न संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ४) स्वधर्म ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
४. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टिपा द्या. २०
- १) जैनांची बंधाची संकल्पना.
 - २) चार्वाकांची मोक्षासंबंधी मते.
 - ३) कैवल्य
 - ४) सांख्यमतानुसार दुःखाचे प्रकार
 - ५) ऋत
 - ६) यज्ञ.

[4106] – 303

Seat
No.

M.A. (Semester – III) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Aesthetics (Western and Indian)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**
iii) **All questions carry equal marks.**

1. Answer in **500** words : **20**

a) Discuss elaborately the place of feeling in the artistic activity.

OR

b) Is rasa internal or external ? Discuss.

2. Answer in **500** words : **20**

a) Critically examine Susanne Langer's view of art as symbolic form.

OR

b) State the nature of bhava. Discuss different types of bhava.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**

i) Explain the nature and characteristics of an aesthetic judgement.

ii) Work of art is medium ? Comment.

iii) What are siddhis ? How are they attained ?

iv) Discuss the place of dhvani in poetry.

P.T.O.

4. Write notes on **any four** in **100 words each**.

20

- i) Aesthetic qualities
- ii) Art as communication
- iii) Riti
- iv) Shantarasa
- v) Cultural relativism
- vi) Vakrokti

मराठी रूपांतर

- सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 iii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 iv) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. ५०० शब्दांत उत्तर लिहा :

२०

अ) कलाव्यवहारातील भावनेच्या स्थानाची सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

ब) रस आंतरिक आहे का बाह्य आहे ? चर्चा करा.

२. ५०० शब्दांत उत्तर लिहा :

२०

अ) कला म्हणजे प्रतिकात्मक आकृतीबंध या सुसान-लॅंगरच्या दृष्टिकोनाची चर्चा करा.

किंवा

ब) भावाचे स्वरूप सांगा. भावाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

३. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत लिहा. २०
- i) सौंदर्य विधानाचे स्वरूप आणि गुणधर्म स्पष्ट करा.
 - ii) 'कलाकृती म्हणजे माध्यम' अभिप्राय द्या.
 - iii) सिद्धी म्हणजे काय ? त्या कशा साध्य होतात ?
 - iv) काव्यातील ध्वनिच्या स्थानाची चर्चा करा.
४. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा. २०
- i) सौंदर्यवैशिष्ट्ये
 - ii) कला म्हणजे संप्रेषण
 - iii) रीती
 - iv) शांतरस
 - v) सांस्कृतिक सापेक्षतावाद
 - vi) वक्रोक्ती.

[4106] – 306

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – III) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Phenomenology
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** i) Attempt **all** questions.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.
iii) **All** questions carry **equal** marks.

1. Answer in **500** words. **20**
a) Write an elaborate essay on phenomenological method.
- OR
- b) Discuss Heidegger's hermeneutic phenomenology in details.
2. Answer in **500** words. **20**
a) Bring out salient features of Merleau Ponty's notion of embodiment.
- OR
- b) Elaborately discuss Husserl's criticism of naturalism and psychologism.
3. Answer **any two** in **250** words each. **20**
i) What is Imaginative variation ? Discuss.
ii) Explain the concept of authenticity.
iii) What is Merleau Ponty's concept of transcendental perception ?
iv) Discuss the concept of intersubjectivity.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** in **250** words **each** :

20

- i) Rigorous science.
- ii) Eidetic intuition.
- iii) Being with others.
- iv) Noema
- v) Fundamental ontology.
- vi) Brentano's concept of intentionality.

मराठी रूपांतर

- सूचना :**
- i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - iii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - iv) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा.

२०

अ) मानसघटनावाद पद्धतीवर विस्तृत निबंध लिहा.

किंवा

ब) हायडेगरच्या अर्थविवरणात्मक मानसघटनावादाची सविस्तर चर्चा करा.

२. ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा.

२०

अ) मर्लो पॉन्टीच्या देहधारित्वाच्या संकल्पनेची वळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) हुसर्लच्या निसर्गवाद आणि मनोवैज्ञानिकवाद यांच्यावरील टीकेची सविस्तर चर्चा करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तरे लिहा. २०
- i) 'कल्पनाधारित फरक' म्हणजे काय ? चर्चा करा.
 - ii) अस्सलपणांची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - iii) मर्लो पॉन्टीची इन्द्रियानुभवातीत संवेदनाची संकल्पना काय आहे ?
 - iv) आंतर्जातृनिष्ठतेच्या संकल्पनेची चर्चा करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा. २०
- i) काटेकोर विज्ञान
 - ii) सारांशाचे प्रातिभज्ञान
 - iii) बिईग-वुइथ-आदर्स
 - iv) अनुभवाचा अर्थरूप विषय
 - v) मूलभूत सद्दवस्त्मीमांसा
 - vi) ब्रेन्टानोची सविषयता संकल्पना.

[4106] – 307

Seat
No.

M.A. (Semester – III) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional History and Philosophy of Natural Sciences
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) *All questions carry equal marks.*
ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer in **500** words : **20**
 - a) State and discuss Francis Bacon's theory of induction.

OR

 - b) Elaborately discuss the salient features of Popper's philosophy of science.
2. Answer in **500** words : **20**
 - a) Critically evaluate logical positivism.

OR

 - b) State and explain the mechanical approach of Newton.
3. Answer **any two** in **250** words each : **20**
 - i) Empedocles' notions of love and strife
 - ii) Hume's notion of cause
 - iii) The Nature of Copernican Revolution
 - iv) Distinction between observational and non observational terms.
4. Write short notes on **any four** of the following in **100** words each : **20**
 - i) Aristotle's notion of cause
 - ii) Mill's methods
 - iii) Democritus atomism
 - iv) Pythagorean theory of numbers
 - v) The achievement of Kepler
 - vi) Kuhn's notion of Revolutionary science.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

१. ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा : २०
 अ) फ्रान्सिस बेकन यांची विगमनाची उपपत्ती मांडून तिची चर्चा करा.
किंवा
 ब) पॉपर यांच्या विज्ञानाच्या तत्त्वज्ञानाच्या ठळक वैशिष्ट्यांची सविस्तर चर्चा करा.
२. ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा : २०
 अ) तार्किक प्रत्यक्षार्थवादाचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.
किंवा
 ब) न्यूटन यांचा यंत्रवादी दृष्टिकोण सांगा आणि विशद करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत लिहा. २०
 १) एम्पिडोक्लस यांच्या प्रेम आणि संघर्ष या संकल्पना स्पष्ट करा.
 २) ह्यूम यांच्या कारण संकल्पनेची चर्चा करा.
 ३) कोपर्निकन क्रांतीचे स्वरूप विशद करा.
 ४) निरिक्षणक्षम आणि अनिरिक्षणक्षम पदांतील फरक सांगा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा. २०
 १) ॲरिस्टॉटल यांची कारण संकल्पना
 २) मिल्ल यांच्या पद्धती
 ३) डेमॉक्रिटस यांची अणूची उपपत्ती यांचा अणुवाद
 ४) पायथागोरिअन्सची संख्येची उपपत्ती
 ५) केप्लर यांची कामगिरी
 ६) कुहन यांची क्रांतिकारी विज्ञानाची संकल्पना.

[4106] – 401

Seat
No.

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Compulsory Philosophy of Language (Indian and Western)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer in detail **any one** of the following (**500 words**)
 - a) Explain the nature of sabdapramana.
 - b) Explain the nature of Apoha.
2. Answer in detail **any one** of the following (**500 words**)
 - a) Explain the nature of Philosophy of language.
 - b) Explain Barth's contribution to structuralism.
3. Write essays on **any two** of the following (**250 words**)
 - a) Sphotavada
 - b) Jain Approach on Naya
 - c) Paul Ricoeur's contribution to Hermeneutics.
 - d) Picture theory.
4. Write notes on **any four** of the following (**100 words**)
 - a) Sabda Saktivada
 - b) Abhihanavayavada
 - c) Nature of Vikalpa
 - d) Linguistic philosophy
 - e) Speech act theory of Searle
 - f) Nature of Hermeneutics.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

I. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा.

अ) शब्दप्रमाणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अपोहाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

II. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा.

अ) भाषेच्या तत्त्वज्ञानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ब) बार्थ यांचे संरचनावादाला असलेले योगदान स्पष्ट करा.

III. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत लिहा.

१) स्फोटवाद

२) 'नय' विषयक जैनांचा विचार

३) अन्वयार्थवादाला रिकर यांचे योगदान

४) भाषेची चित्रउपपत्ती.

IV. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा.

१) शब्द शक्तिवाद

२) अभिहितान्वयवाद

३) विकल्पाचे स्वरूप

४) भाषिक तत्त्वज्ञान

५) सर्ल यांची मौखिककृती विषयक उपपत्ती

६) अन्वयार्थवादाचे स्वरूप

[4106] – 402

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Compulsory : Social and Political Philosophy
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** 1) *Attempt all questions.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *All questions carry equal marks.*

1. Answer **any one** in **500** words. **20**
a) Discuss in detail Rousseau's views on Social Contract.
OR
b) State the role of Family as a Social Institution. Examine Engel's critique of Family.
2. Answer **any one** in **500** words. **20**
a) Elaborately explain Rawl's Theory of Justice.
OR
b) Write an essay on Multi-Culturalism.
3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
i) Discuss Hegel's views regarding the relation between Individual and Society.
ii) What according to Proper are the main features of an open society ?
iii) Discuss Dwarkin's views on Justice.
iv) Explicate Marx's notion of Class Struggle.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** (in **100** words **each**) :

20

- i) Feminist critique of Marxism.
- ii) Plato's views on Family.
- iii) Nozick on the inviolability of Human Rights.
- iv) Comte's positivism.
- v) Hobbe's Individualism.
- vi) Marcuse's Neo Marxism.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

I. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा :

२०

अ) सामाजिक कराराबाबतच्या रूसोच्या विचारांची सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

ब) एक सामाजिक संस्था म्हणून कुटुंबाचे कार्य सांगा. एंजल्सने कुटुंबाच्या केलेल्या समीक्षेचे परीक्षण करा.

II. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा :

२०

अ) रॉल्सची न्याय विषयक उपपत्ती तपशीलवार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) बहुसांस्कृतिकतावादावर निबंध लिहा.

III. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत टीपा लिहा :

२०

- १) व्यक्ती आणि समाज यांतील संबंधाविषयी हेगेलच्या विचारांची चर्चा करा.
- २) पॉपेरच्या मतानुसार खुल्या समाजाची प्रमुख वैशिष्ट्ये कोणती आहेत ?
- ३) डॉर्किनच्या न्यायावरील विचारांची चर्चा करा.
- ४) मार्क्सची वर्ग संघर्ष ही कल्पना विशद करा.

IV. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा :

२०

- १) मार्क्सवादावरील स्त्रीवादी समीक्षा.
- २) कुटुंबाबाबतचे प्लेटोचे विचार.
- ३) मानवी हक्कांच्या अनुल्लघनीयाने बाबात नोजिकची भूमिका.
- ४) कॉम्टचा प्रत्यक्षार्थवाद.
- ५) हॉब्जचा व्यक्तीवाद.
- ६) मार्क्सुजचा नवमार्क्सवाद.

[4106] – 403

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
PHILOSOPHY
Optional : Existentialism
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer in detail **any one** of the following (**500** words) : **20**
 - a) Explain the nature of Existentialism.
 - b) Bring out the ontological difference between Being and being according to Martin Heidegger.

2. Answer in detail **any one** of the following (**500** words) : **20**
 - a) Explain the nature of 'being' and 'nothingness' according to Sartre.
 - b) Explain art as spiritual function of Music, according to Gabriel Marcel.

3. Write essays on **any two** of the following (**250** words) : **20**
 - a) Stages of existence, according to Kirkegaard.
 - b) Inauthentic Existence according to Heidegger.
 - c) Being for others, according to Sartre.
 - d) Being and Having according to Marcel.

P.T.O.

4. Write notes on **any four** of the following (100 words) :

20

- a) Appollinian Beauty.
- b) Authentic Existence.
- c) Work of art as the happening of truth.
- d) Literature as an expression of freedom.
- e) Being and others.
- f) Bad faith.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

I. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा :

२०

अ) अस्तित्त्ववादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ब) हायडेगर यांच्यामतानुसार being आणि Being यांच्यामधील सत्ताशास्त्रीय भेद स्पष्ट करा.

II. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा :

२०

अ) सार्त्र यांच्यामतानुसार 'असतेपण' आणि 'नसतेपण' यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ब) मार्सेल यांच्यामते 'कला म्हणजे संगीताचे आध्यात्मिक कार्य होय' – स्पष्ट करा.

III. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत लिहा :

२०

- १) किरॅेगार्ड यांच्यामते अस्तित्वाच्या पायऱ्या.
- २) हायडेगर यांच्यामते 'कम-अस्सल सत्ता'.
- ३) सार्त्र यांच्यामतानुसार 'परगत-सत्ता'.
- ४) मार्सेल यांच्या मते 'सत्' आणि 'पाशी असणे'.

IV. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा :

२०

- १) अपोलियन-सौंदर्य.
- २) अस्सल-सत्ता.
- ३) कला ही सत्याची घटना असते.
- ४) वाङ्मय हा स्वातंत्र्याचा अविष्कार असतो.
- ५) सत् आणि परगत.
- ५) अप-श्रद्धा.

[4106] – 404

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
PHILOSOPHY
(2008 Pattern)
Optional : Modern Indian Thinkers

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **All questions carry equal marks.**

1. Answer **any one** in **500** words. **20**

- a) Elaborately explain the distinction between Renaissance and Reformation as models of social reconstruction.

OR

- b) Write an essay on Vivekananda's notion of Practical Vedanta.

2. Answer **any one** in **500** words. **20**

- a) State the main features of Sarvajanika Satya-Dharma. What according to you is the nature of social transformation that Mahatma Phule aimed at ?

OR

- b) State and explain the nature of Satyagraha.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**

- i) State and discuss the main reasons of the emergence of Modern India.
ii) State the Salient feature of Integral Yoga.
iii) Explicate M.G. Ranade's interpretation of Bhagwat Dharma.
iv) Discuss Ambedkar's critique of caste system.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** (in **100 words each**) :

20

- i) Radical Humanism.
- ii) Agarkar's rationalism.
- iii) Dayananda's views on vedic varna system.
- iv) Revival as a historical category.
- v) Ranade and Liberalism.
- vi) Ambedkar's notion of Social Democracy.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

I. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा :

२०

अ) सामाजिक परिवर्तनाची प्रारूपे म्हणून रेनेसाँ आणि रिफॉर्मेशन यांतील भेद तपशीलवर स्पष्ट करा.

किंवा

ब) विवेकानंदाच्या व्यावहारिक वेदांत या कल्पनेवर निबंध लिहा.

II. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा :

२०

अ) सार्वजनिक सत्यधर्माची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा. महात्मा फुले यांना अभिप्रेत असलेल्या सामाजिक परिवर्तनाचे स्वरूप कोणत्या स्वरूपाचे होते ?

किंवा

ब) सत्याग्रहाचे स्वरूप सांगून स्पष्ट करा.

III. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत लिहा :

२०

- १) आधुनिक भारताच्या उदयाची प्रमुख कारणे सांगून त्यांची चर्चा करा.
- २) एकात्मिक योगाचे वैशिष्ट्यपूर्ण गुणधर्म सांगा.
- ३) म.गो.रानडे यांनी भगवत धर्माचा लावलेला अन्वयार्थ विशद करा.
- ४) आंबेडकरांनी जातीव्यवस्थेच्या केलेल्या चिकित्सेची चर्चा करा.

IV. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा :

२०

- १) मूलगामी मानवतावाद.
- २) आगरकरांचा बुद्धीवाद.
- ३) वैदिकवर्णव्यवस्थे विषयी दयानंदांचे विचार.
- ४) एक ऐतिहासिक कोटी म्हणून रिव्हायवल.
- ५) रानडे आणि उदारमतवाद.
- ६) आंबेडकरांची सामाजिक लोकशाही ही कल्पना.

[4106] – 406

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester – IV) Examination, 2012
Philosophy (2008 Pattern)
Optional : JAINISM

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- N.B. :** 1) Attempt **all** questions.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
3) **All** questions carry **equal** marks.

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
a) Discuss the nature and kinds of *Jīva*.
OR
b) Evaluate Jaina's doctrine of *Anekantatvāda*.
2. Answer **any one** in **500** words : **20**
a) Explain the path of *Mokṣa* according to the Jainism.
OR
b) Examine the concept *Sallekhanā Vrata* according to Jainism.
3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
i) Explain the Jaina's notion of *kāla*.
ii) Discuss the Jaina's theory of reality.
iii) Examine the various aspects of *Karma Bandha* (bondage of Action).
iv) Illustrate the concept of *Śravakācāra*.
4. Write short notes on **any four** (in **100** words **each**) : **20**
i) The nature and kinds of *Pudgala*
ii) *Nayavāda*
iii) Criteria of Sat
iv) Concept of *Kaivalya*
v) *Guṇasthānas*
vi) *Nirjarā*.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

- I. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा : २०
अ) जीवाचे स्वरूप व त्यांचे प्रकार याविषयी चर्चा करा.
किंवा
ब) जैनांच्या अनेकांतवाद या उपपत्तिचे मूल्यमापन करा.
- II. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दांत लिहा : २०
अ) जैन तत्त्वज्ञानामध्ये सांगितलेल्या मोक्षमार्गाचे स्पष्टीकरण करा.
किंवा
ब) जैन तत्त्वज्ञानामध्ये सांगितलेल्या 'सल्लेखना व्रत' याचे परिक्षण करा.
- III. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांत लिहा : २०
१) जैनांची काल संकल्पना स्पष्ट करा.
२) जैनांच्या सत्यते संबंधीच्या सिद्धांताची चर्चा करा.
३) कर्मबंधाच्या विविध गुणधर्मांचे परिक्षण करा.
४) 'श्रावकाचार' संकल्पनेचे स्पष्टीकरण करा.
- IV. कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा : २०
१) पुद्गलाचे स्वरूप व प्रकार
२) नयवाद
३) सत्चे निकष
४) कैवल्य संकल्पना
५) गुणस्थान
६) निर्जरा.